

De adviserende Onderwijsraad

De adviserende taken van de Onderwijsraad

Periode 1945 - 2003

Basisselectiedocument

(Pivotnr. vooralsnog onbekend)

Waarbij het institutioneel onderzoek werd gebaseerd op de Pivot-rapporten
nrs. 48, 52, 55, 62, 63, 64 en 69

Concept mei 2006
Peter Brand, Digital display BV
In opdracht van de Onderwijsraad

Inhoudsopgave

1. Lijst met gebruikte afkortingen	3
2. Inleiding	4
3. Actoren	6
<i>De Onderwijsraad</i>	6
4. Selectie	11
<i>Doelstelling van de selectie</i>	11
<i>Selectiecriteria</i>	11
5. Leeswijzer van de handelingen	13
6. Selectielijst van de Onderwijsraad	15
<i>Advisering, periode 1980 t/m 1996</i>	15
<i>Advisering, vanaf 1997</i>	15
<i>Algemene handelingen, vanaf 1980</i>	16
7. Bronnen	19
<i>Wet- en regelgeving</i>	19
<i>Overige bronnen</i>	19

1. Lijst met gebruikte afkortingen

ARBO	Adviesraad voor het basisonderwijs
ARHO	Adviesraad voor het hoger onderwijs
ARO	Adviesraad voor het onderwijs
ARVO	Adviesraad voor het voortgezet onderwijs
AWT	Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologie beleid
BSD	Basis Selectie Document
KB	Koninklijk Besluit
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
OCenW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
PIVOT	Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn
RIO	Rapport Institutioneel Onderzoek
RVE	Raad voor de volwasseneneducatie
SER	Sociaal Economische Raad
Stb.	Staatsblad
TK	Tweede Kamer
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
WVO	Wet op het Voortgezet Onderwijs

2. Inleiding

Begin jaren negentig kwam de Bijzondere Commissie Vraagpunten Adviesorganen (de commissie-De Jong) met haar rapport '*Raad op maat*'¹. Dit rapport heeft geleid tot een rijksbrede herziening van het adviesstelsel en een ingrijpende reorganisatie van adviesorganen. De commissie stelde voor het aantal adviesorganen fors te reduceren en te komen tot de instelling van één adviesorgaan per ministerie. Een andere aanbeveling was het afschaffen van wettelijke verplichtingen om advies. Om de gedane voorstellen te kunnen realiseren was een wijziging van bestaande wetgeving en het maken van nieuwe wetgeving noodzakelijk.

Deze wetten zouden een grote 'impact' hebben op bijna alle adviesorganen van de overheid. De *Herzieningenwet adviesstelsel*² leidde per 1-1-1997 tot de opheffing van alle vaste en tijdelijke colleges van advies. De 'oude' Onderwijsraad is als gevolg hiervan per die datum opgeheven. De *Kaderwet adviescolleges*³ maakte het mogelijk om nieuwe adviescolleges in te stellen en regelt de hoofdstructuur van de nieuwe adviesorganen. De *Wet op de Onderwijsraad*⁴ is de instellingswet van de nieuwe Onderwijsraad. De Wet van 21 februari 1919, *houdende instelling van eenen Onderwijsraad*⁵ werd daarmee ingetrokken.

Het jaar 1997 is derhalve een belangrijk jaar voor de Onderwijsraad. Het markeert het begin van een 'nieuw' adviescollege op het gebied van het onderwijs

Algemene advieshandelingen en de noodzaak van een algemeen BSD

Tot 1997 was de Onderwijsraad in afdelingen naar onderwijsveld ingedeeld (zoals de afdelingen primair onderwijs, secundair onderwijs, tertiair onderwijs, kwartair onderwijs, enz.). Behalve handelingen die specifiek betrekking hadden op een bepaald onderwijsveld, werden tot 1997 ook adviezen verstrekt met een algemeen (integraal) karakter of zoals artikel 4 van de Wet op de Onderwijsraad (1919) het stelt: '*De Raad geeft aan onzen voornoemden Minister desgevraagd of eigener beweging advies omtrent vraagstukken van algemeene strekking op het gebied van het aan de zorg van diens Departement toevertrouwd onderwijs*'.

Bovendien is de samenhang tussen de onderwijsvelden in de jaren negentig steeds groter geworden. Door de invoering in 1997 van de 'nieuwe' Wet op de Onderwijsraad zijn de adviestaken niet langer meer gebonden aan specifieke onderwijssectoren. Het sectorenbeleid werd vervangen door een beleid dat meer is gericht op het verrichten van algemene advieshandelingen. Steeds vaker zullen we dus adviezen van de Onderwijsraad tegenkomen die een algemeen karakter hebben.

Dit brengt echter een praktisch probleem met zich mee.

De bestaande institutionele onderzoeken (RIO's) en sectorale BSD's bieden nl. geen mogelijkheid om algemene handelingen van de Onderwijsraad in op te nemen. Doordat bij alle vorige institutionele onderzoeken de beleidsterreinen werden afgestemd op de onderwijsvelden, zijn algemene handelingen, die zich uiteraard niet beperken tot één onderwijsveld, hiertoe niet meer te herleiden. Het is dan noodzakelijk om deze algemene handelingen in een nieuw BSD op te nemen.

¹ Het rapport werd in februari 1993 door de commissie aangeboden aan Tweede Kamervoorzitter Deetman (TK 1992-1993, 21427, nr. 29)

² Stb. 1996, 377

³ Stb. 1996, 378

⁴ Stb. 1997, 220 (Wet van 15 mei 1997, met terugwerkende kracht tot 1-1-1997 in werking getreden)

⁵ Stb. 1919, 49 (zoals gewijz. Stb. 1952, 355 / Stb. 1958, 45 / Stb. 1967, 386 / Stb. 1983, 727 / Stb. 1986, 273 / Stb. 1992, 337)

Het BSD 'De adviserende Onderwijsraad'

Voor u ligt het BSD "De adviserende Onderwijsraad" dat ingaat op de algemene adviestaken van dit adviescollege. Deze algemene adviestaken zijn deels op grond van nieuwe wetgeving en een veranderd takenpakket ontstaan. Voor wat betreft het institutioneel onderzoek kan worden verwezen naar de volgende PIVOT-rapporten:

48	BSD/RIO beleidsterrein Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie Publicatietitel " <i>De draden van de WEB</i> " Pivot-rapport nr. 48, 1998, BSD 1999 (Jonker)	1945-1995/1996
52	RIO beleidsterrein Speciaal onderwijs Publicatietitel " <i>Speciaal Centraal</i> " Pivot-rapport nr. 52, 1998, BSD 1999 (Van Dam-Kooij)	1950-1996
55	RIO beleidsterrein Wetenschappelijk onderwijs Publicatietitel " <i>Een academische zaak, deel II</i> " Pivot-rapport nr. 55, 1998 (Chantal Zeegers)	1960-1997
62	RIO beleidsterrein Hoger beroepsonderwijs Publicatietitel " <i>Hoger beroepsonderwijs</i> " Pivot-rapport nr. 62, 1999 (Chantal Zeegers)	1968-1998
63	RIO beleidsterrein Voortgezet onderwijs (I) (vwo, havo, mavo, vbo) Publicatietitel " <i>Mammoetsporen, deel 1</i> " Pivot-rapport nr. 63, 1999 (Van Dam-Kooij)	1968-1998
64	RIO beleidsterrein Basisonderwijs Publicatietitel " <i>Klaar...af</i> " Pivot-rapport nr. 64, 1999 (Van Dam-Kooij, Sauter, Yard)	1945-1998
69	RIO beleidsterrein Voortgezet onderwijs (II) (mbo, vavo) Publicatietitel " <i>Mammoetsporen, deel 2</i> " Pivot-rapport nr. 69, 1999 (Van Dam-Kooij)	1968-1999

Naast de algemene adviestaken zijn, uit praktische overwegingen, in deze selectielijst ook enkele andere beleidsterreinoverstijgende taken als het op- en vaststellen van werkprogramma's, jaarverslagen en algemene evaluatieverslagen opgenomen, in plaats van in elke afzonderlijke selectielijst. In tegenstelling tot de overige handelingen in deze selectielijst, die aanvangen in 1980 of later, worden deze handelingen vastgesteld voor de periode vanaf 1945, omdat zij ook al voor 1980 werden uitgevoerd.

Het hoofdstuk Actoren bevat een beschrijving van het veranderende takenpakket en de algemene adviestaken die de Onderwijsraad uitvoert. In de selectielijst van het BSD zijn alle handelingen opgenomen die op grond van de *algemene* (advies)taken zijn geformuleerd.

3. Actoren

De Onderwijsraad

De periode tot 1997

De instelling van vaste colleges van advies zoals de Onderwijsraad, geschiedt op basis van art. 79 van de Grondwet, bij of krachtens de wet (hier de Wet van 21 februari 1919, Stb. 49, *houdende instelling van eenen Onderwijsraad*⁶)

De Onderwijsraad is in 1919, kort na de oprichting van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, ingesteld als permanent en onafhankelijk adviesorgaan van de overheid op het gebied van het onderwijs. De instelling van de raad hing samen met de beëindiging van de schoolstrijd. De opdracht die de Onderwijsraad kreeg hield direct verband met het opnemen in de Grondwet van de bepaling dat het bijzonder onderwijs naar dezelfde maatstaf wordt bekostigd als het openbaar onderwijs.

Doordat steeds meer commissies en andere raden van advies in de loop van de tijd werden ingesteld, werd de monopoliepositie van de Onderwijsraad als adviseur van de minister van Onderwijs aangetast. In de jaren '60 kregen onderwijsorganisaties en andere belangengroepen een steeds grotere rol bij de beleidsvoorbereiding. In art. 3 WVO (Wet op het voortgezet onderwijs) werden zij zelfs apart genoemd en werden zij deswege aangeduid als de 'artikel-3 organisaties'. De finale advisering bleef echter uitsluitend de taak van de Onderwijsraad (d.w.z. de Onderwijsraad geeft advies over beleidsvoornemens van de minister, die deze na gevoerd overleg heeft vastgesteld, en over ontwerpregelgeving, nadat daarover door de art.3-organisaties advies is uitgebracht). Steeds meer adviesraden zagen het licht zoals de in 1980 opgerichte Adviesraad voor het basisonderwijs (ARBO), de in 1982 ingestelde Adviesraad voor het voortgezet onderwijs (ARVO), de in 1985 opgerichte Adviesraad voor het hoger onderwijs (ARHO). De raden waren ingesteld vanwege de sterk in omvang toegenomen beleidsterreinen t.a.v. de diverse sectoren van het onderwijs. Zij zouden zich richten op strategische beleidsadvisering op hoofdlijnen in een vroege fase van de beleidscyclus.

De Onderwijsraad behield zijn finale adviestaak.

Een strikte scheiding tussen de verschillende onderwijssectoren in een vroeg stadium van beleidsvoorbereiding werd op den duur toch niet wenselijk geacht. De wens naar meer bundeling van deskundigheid leidde tot in 1991 tot één beleidsinitiërende adviesraad voor het gehele onderwijs, waarbij de drie adviesraden werden samengevoegd tot één adviesorgaan, de voorlopige Adviesraad voor het onderwijs (ARO). Uiteindelijk wordt deze raad per 1 augustus 1995 opgeheven a.g.v. de herziening van het adviesstelsel.

De Onderwijsraad had tot 1997 de volgende taken:

⁶ zoals gewijzigd Stb. 1952, 355 / Stb. 1958, 45 / Stb. 1967, 386 / Stb. 1983, 727 / Stb. 1986, 273 / Stb. 1992, 337

- het adviseren van de betrokken ministers m.b.t. voorgenomen belangrijke beleidsmaatregelen op onderwijsterrein in de vorm wet- en regelgeving en nota's. Soms was dit voorgeschreven, soms was dit een vaste praktijk. De raad kon ook ongevraagd advies geven m.b.t. vraagstukken van algemene strekking
- het adviseren over de toepassing van wettelijke bepalingen door onderwijsdirecties van het ministerie van OCenW, waarbij het inwinnen van advies door de Onderwijsraad was voorgeschreven. Het kon hierbij gaan om adviezen ten aanzien van een individueel geval of om collectieve adviezen, die als norm dienden voor het laten afhandelen van individuele gevallen
- het adviseren over geschillen die in administratief beroep waren voorgelegd aan de Raad van State, de minister of een college van gedeputeerde staten
- het fungeren als enige en hoogste beroepsinstantie bij geschillen tussen een school en de inspectie (m.n. bij verschil van mening of een leerplan al of niet aan de wettelijke eisen voldeed)

Bij de instelling van de Onderwijsraad in 1919 werd zij naar onderwijsveld verdeeld in een viertal afdelingen (art. 1 lid 2, Wet van 21 februari 1919, *houdende instelling van eenen Onderwijsraad*, Stb. 1919, 49). Sinds 1919 is het aantal afdelingen uitgebreid. Bij KB van 12 juni 1968, nr. 14 (laatst gewijzigd 14-2-1985, Stb. 99) werd de Onderwijsraad verdeeld in de volgende afdelingen:

- Afdeling primair onderwijs (basisonderwijs en speciaal onderwijs)
- Afdeling secundair onderwijs (algemeen voortgezet onderwijs)
- Afdeling secundair onderwijs (beroepsonderwijs)
- Afdeling tertiair onderwijs (hoger beroepsonderwijs)
- Afdeling tertiair onderwijs (wetenschappelijk onderwijs)
- Afdeling kwartair onderwijs (volwasseneneducatie)
- Afdeling onderwijsondersteuning
- Afdeling leerplaninterpretatie (geschillen)

Herziening van het adviesstelsel

Begin 1990 gaf de toenmalige voorzitter van de Tweede Kamer, drs. W. J. Deetman, in opdracht van de Kamer, het startsein voor een staatkundig, bestuurlijk en staatsrechterlijk vernieuwingsproces.

Een onderdeel van dit vernieuwingsproces vormde de ingrijpende reorganisatie van adviesorganen, m.u.v. de Raad van State, de SER en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Het startschot voor deze operatie vormde het rapport van de bijzondere commissie Vraagpunten Adviesorganen, genaamd 'Raad op maat'. Dit rapport heeft geleid tot een algehele herziening van het adviesstelsel.

Gesteld werd dat de reorganisatie mede tot doel het primaat van de politiek op het punt van de besluitvorming te herstellen. Middelen om dat doel te bereiken waren onder andere: het terugdringen van het aantal adviesorganen (één adviesorgaan per ministerie, later gewijzigd in één adviesorgaan per beleidscluster), het omzetten van de verplichting voor de Regering om advies te vragen in een bevoegdheid om advies te vragen, het scheppen van de mogelijkheid dat adviesorganen op verzoek rechtstreeks aan het parlement adviseren, het versnellen van adviesprocedures, het terugdringen van ongevraagde advisering.

Realisatie van de bovengenoemde voorstellen vereiste wijziging van bestaande wetgeving en het maken van nieuwe wetgeving:

- **Wet afschaffing adviesverplichtingen** (1995, Stb. 355): deze wet heeft als resultaat dat de Regering niet meer verplicht is adviesorganen om advies te vragen over algemene

beleidsvoornemens van de rijksoverheid, waaronder regelgeving. Het stellen van een dwingende termijn aan advisering is tevens vervallen. De bevoegdheid advies te vragen bleef wel bestaan

- **Herzieningenwet adviesstelsel** (1996, Stb. 377): deze wet (ook wel de Woestijnwet genoemd) leidde tot de opheffing van alle vaste en tijdelijke colleges van advies per 1-1-1997 (met uitzondering van de WRR en SER). De Onderwijsraad is evenals vrijwel alle andere adviesorganen per 31 december 1996 formeel opgeheven. De wet biedt wel de mogelijkheid om per 1 januari 1997 nieuwe adviescolleges in te stellen
- **Kaderwet adviescolleges** (1996, Stb. 378): met deze wet kunnen nieuwe adviescolleges worden ingesteld. De wet regelt de hoofdstructuur van de nieuwe adviesorganen en geldt als ijkpunt. Tegen de achtergrond van de Kaderwet zijn er voor alle nieuwe adviescolleges aparte instellingswetten in het leven geroepen
- **Wet op de Onderwijsraad** (1997, Stb. 220): instellingswet voor de Onderwijsraad. De wet is met terugwerkende kracht tot 1 januari 1997 in werking getreden. Met de invoering van deze wet is de Wet van 21 februari 1919, *houdende instelling van eenen Onderwijsraad*, ingetrokken

Voor de sector onderwijs, cultuur en wetenschappen leidde de herziening tot:

- opheffing per 1-8-1995 van de Adviesraad voor het onderwijs (ARO) en eerder de Raad voor de volwasseneneducatie (RVE)
- de handhaving van de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologie beleid (AWT)
- de instelling van de Raad voor Cultuur
- de instelling per 1-1-1997 van een 'nieuwe' Onderwijsraad

De afschaffing van de adviesverplichting zoals in het rapport 'Raad op maat' is beschreven, heeft geleid tot het 'protocol adviestaak Onderwijsraad'. Dit protocol werd op 7 december 1994 ondertekend door de minister van OCenW en de voorzitter van de Onderwijsraad. In het protocol was vastgelegd in welke gevallen de Onderwijsraad om advies zou worden gevraagd en in welke gevallen niet. Het protocol was geldig tot 1-1-1997.

De taken en werkwijze van de Onderwijsraad sinds 1997

De wettelijke taken (art. 2 Wet op de Onderwijsraad):

- Het (gevraagd en ongevraagd) adviseren van de regering en beide Kamers der Staten-Generaal over de hoofdlijnen van het beleid en de wetgeving.
Dit geschiedt op basis van een door de minister van OCenW vastgesteld werkprogramma.
Onderscheid:
 - adviezen van beleidsreactieve aard: er wordt advies gevraagd over beleidsvoornemens van de minister (beoordeling kwaliteit voorgenomen beleid) of over een voorstel van wet- en regelgeving
 - adviezen van beleidsontwikkende aard (pro-actief): er wordt advies gevraagd zonder dat er een beleidsvoorstel aanwezig is waarover geadviseerd kan worden (strategische beleidsadvisering). Dit kan ook onderwerpen betreffen welke zijn opgenomen in de eigen programmeerruimte in het werkprogramma (Notitie producten van de Onderwijsraad, Blz VII/2)
- Het desgevraagd adviseren van de Minister van OCenW en LNV over de toepassing van regelgeving (wetten, amvb's, ministeriele regelingen) op het terrein van het onderwijs.

In deze gevallen vraagt de minister advies als hij een beslissing moet nemen over een individueel geval (bv. een school die om praktische of principiële redenen wil afwijken van een wet of regeling)

- Het desgevraagd adviseren van gemeentebesturen in bij de wet genoemde gevallen over aangelegenheden die het gemeentelijk onderwijsbeleid betreffen.
De gemeenten kunnen advies vragen over bepaalde aspecten van het lokale onderwijsbeleid, te weten huisvesting, onderwijsachterstandenbeleid, het onderwijs in de allochtone levende talen en de schoolbegeleiding.

De werkwijze van de Onderwijsraad

De raad heeft zijn werkwijze nader uitgewerkt in een Reglement van Orde. Krachtens art. 21 Kaderwet adviescolleges kan een adviescollege (i.c. de Onderwijsraad) zijn werkwijze nader vaststellen in een reglement van orde.

Adviezen en verkenningen worden in plenaire vergadering vastgesteld (art. 20 Kaderwet adviescolleges/ art. 11 e.v. Reglement van Orde).

De raad komt in de regel om de vier weken plenair bijeen, o.a. om adviezen en verkenningen vast te stellen. Een advies is de behandeling van een concrete vraag die meestal betrekking heeft op de korte termijn. Een verkenning is een langetermijnvisie op een bepaalde ontwikkeling in het onderwijs. Uit deze visie kunnen onderwerpen voor advisering voortkomen.

Adviezen en verkenningen worden voorbereid in raadscommissies en meestal in rapportvorm of als briefadvies uitgebracht.

De Kaderwet adviescolleges (art. 23) maakt het mogelijk dat bij de adviesverlening wordt samengewerkt met andere adviescolleges en dat gezamenlijk advies wordt uitgebracht (te denken valt aan adviescolleges zoals de SER, de Raad voor Cultuur, de Raad voor Maatschappelijke ontwikkeling).

Voorts is er sprake van het uitwisselen van ervaringen tussen de verschillende adviesorganen. De voorzitters en secretarissen komen jaarlijks bijeen om met elkaar van gedachten te wisselen over de hoofdlijnen van het overheidsbeleid en de positie van de adviesorganen hierbij.

Ieder jaar dient de Onderwijsraad, in overleg met de minister, een werkprogramma op te stellen met onderwerpen waarover geadviseerd zal worden (art. 26 Kaderwet adviescolleges/ art. 5 Reglement van Orde).

Het programma geeft een globaal beeld van de onderwerpen die aan de orde zullen komen; in de loop van het jaar worden de adviesvraag en de tijdsplanning verder gepreciseerd.

De raad dient jaarlijks voor 1 september een ontwerp voor een werkprogramma voor het volgende kalenderjaar aan de minister van OCenW te zenden. De minister stelt het programma vast en biedt het de beide Kamers der Staten-Generaal aan op Prinsjesdag. Het parlement kan adviesvragen aan het werkprogramma toevoegen.

Ieder jaar dient de Onderwijsraad een verslag vast te stellen van zijn werkzaamheden in het voorafgaande kalenderjaar (art. 28 lid 1 Kaderwet adviescolleges/ art. 6 Reglement van Orde).

De raad brengt jaarlijks vóór 1 april verslag uit van zijn werkzaamheden.

Iedere vier jaar dient de Onderwijsraad, op verzoek van de minister, een evaluatieverslag op te stellen waarin de Onderwijsraad aandacht besteedt aan zijn taakvervulling (art. 28 lid 2 Kaderwet adviescolleges/ art. 7 Reglement van Orde).

Het evaluatieverslag wordt gezonden aan de minister wie het aangaat, de minister van Binnenlandse Zaken en aan de beide Kamers der Staten-Generaal.

Vernieuwing in werkwijze (a.g.v. de aanbevelingen en het evaluatierapport van de Cie. Wijffels, 27 okt. 2000, 'Een raad voor het leren'. Profiel voor de Onderwijsraad periode 2001-2004)

De vernieuwing in werkwijze is in 2001 ingezet. Het takenpakket is niet drastisch veranderd, maar er zijn wel drie duidelijke accenten gelegd:

- De Onderwijsraad gaat de bewindslieden pro-actiever adviseren over de middellange termijn (middels toekomstgerichte adviezen en verkenningen). De raad begeeft zich daarmee op strategischer terrein. Hij zal in de toekomst vaker zelf onderwerpen aandragen voor advisering.
- De tweede accentverschuiving in het takenpakket heeft betrekking op de internationale dimensie van het onderwijs. De raad trekt in zijn adviezen vaker vergelijkingen met het buitenland (vergelijkend onderzoek).
- Het organiseren van seminars en symposia over belangrijke onderwijsthema's. Het derde en laatste accent in de werkwijze van de raad is gelegd op interactiviteit. De raad betreft meer dan voorheen actoren binnen en buiten de onderwijswereld bij de voorbereiding van adviezen en verkenningen. Via seminars en bijeenkomsten, maar ook via de website.

4. Selectie

Doelstelling van de selectie

De selectie richt zich op de (administratieve) neerslag van het handelen door overheidsorganen, die vallen onder de werking van de Archiefwet 1995⁷. De selectielijst is tot stand gekomen op grond van een wettelijk voorgeschreven procedure. Deze procedure, welke zijn grondslag heeft in art. 5 van de Archiefwet 1995, is neergelegd in de artikelen 2 tot en met 5 van het Archiefbesluit 1995, Stb. 671.

De doelstelling van het Nationaal Archief bij de selectie van overheidsarchieven is dat de belangrijkste bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Met het te bewaren materiaal moet het mogelijk zijn om een reconstructie te maken van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving, maar ook van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, voor zover deze zijn te reconstrueren uit overheidsarchieven.

In dit BSD worden de handelingen van de verschillende organen geselecteerd op hun bijdrage aan de realisering van de selectiedoelstelling. Bij de selectie gaat het er om welke gegevensbestanden, behorend bij welke handeling, en berustend bij welke actor, bewaard moeten blijven met als doel het handelen van de rijksoverheid met betrekking tot het beleidsterrein op hoofdlijnen te kunnen reconstrueren.

Het handelen van overheidsorganen bestaat uit verschillende fasen in het beleidsproces. Deze fasen zijn o.a. agendavorming, beleidsvoorbereiding, beleidsbepaling, beleidsvaststelling, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie. Om de reconstructie van het handelen op hoofdlijnen mogelijk te maken, dient dus vooral de neerslag van de eerste vier en de laatste fase bewaard te blijven.

De gegevensbestanden kunnen zowel uit papieren- als uit digitale documenten bestaan. Indien de neerslag in aanmerking komt voor vernietiging dan vermeldt het BSD een V met een termijn. De termijn gaat in na expiratedatum of afdoening van de archivistische neerslag .

Selectiecriteria

Teneinde de selectiedoelstelling te operationaliseren zijn de in het Rapport Institutioneel Onderzoek geformuleerde handelingen gewogen aan de hand van de door PIVOT opgestelde selectiecriteria.

Uitgaande van de selectiedoelstelling heeft PIVOT in 1993 een lijst van algemene selectiecriteria geformuleerd. Bij de vaststelling van deze selectiecriteria is bepaald dat de bruikbaarheid van de criteria binnen afzienbare tijd zou worden geëvalueerd. In april 1996 werd met dat doel een werkgroep samengesteld. Bij de samenstelling van de werkgroep is gezorgd voor inbreng vanuit zowel de Rijksarchiefdienst/PIVOT als vanuit de zorgdraggers. Op 26 november 1996 werden de resultaten tijdens een PIVOT-themabijeenkomst gepresenteerd, waarna als gevolg van discussie nog enige aanpassingen volgden. Op 29 april 1997 werden de herziene selectiecriteria door het afdelingswerkoverleg vastgesteld, waarop zij werden aangeboden aan het Convent van rijksarchivarissen en voor advies voorgelegd aan de Raad voor Cultuur en de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening Rijksoverheid (PC Din). Na verwerking van de adviezen zijn de

⁷ Archiefwet 1995, Wet van 28 april 1995 (Stb. 276), houdende vervanging van de Archiefwet 1962 (Stb. 313) en in verband daarmee wijziging van enige andere wetten.

herziene selectiecriteria vastgesteld door het Convent van Rijksarchivarissen. In dit BSD zijn de criteria van 1997 gehanteerd.

De algemene selectiecriteria zijn positief geformuleerd, het zijn bewaarcriteria. De criteria geven de handelingen aan die met een **B** gewaardeerd worden, en waarvan de neerslag dus overgebracht dient te worden. De neerslag van de handelingen die met een **V** gewaardeerd worden, wordt niet overgebracht en kan op termijn vernietigd worden.

De volgende algemene selectiecriteria worden door het Nationaal Archief gehanteerd om permanent te bewaren handelingen te selecteren:

<u>Selectie criterium</u>	<u>Toelichting</u>
1. Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen.	Hieronder wordt verstaan: agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
2. Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van het beleid op hoofdlijnen.	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid. Hieruit worden niet per se consequenties getrokken zoals bij de terugkoppeling van beleid.
3. Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren .	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.
4. Handelingen betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen.	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
5. Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt.	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.
6. Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten .	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Naast de algemene criteria kunnen er ten aanzien van bepaalde handelingen, eveneens binnen het kader van de selectiedoelstellingen, in een BSD beleidsterreinspecifieke criteria worden geformuleerd, die met behulp van de algemene criteria niet kunnen worden gewaardeerd.

Ingevolge artikel 5, onder e, van het Archiefbesluit 1995 kan neerslag van bepaalde, als te vernietigen

gewaardeerde handelingen betreffende personen en/of gebeurtenissen van bijzonder cultureel of maatschappelijk belang, van vernietiging worden uitgezonderd.

5. Leeswijzer van de handelingen

In dit BasisSelectiedocument (BSD) worden de handelingen beschreven. Iedere handeling is vastgelegd in een gegevensblok met zes of zeven velden. Op deze wijze:

(..)	
Actor
Handeling
Grondslag
Periode
Product
Opmerking
Waardering

Iedere handeling is voorzien van een **uniek volgnummer**. Dit BSD werd opgesteld terwijl er alreeds een Documentair Structuurplan (DSP) voorhanden was en door de Onderwijsraad in gebruik was genomen. Omdat een aantal handelingen uit het DSP in dit BasisSelectiedocument zijn verwerkt, kan de nummering afwijken van hetgeen gebruikelijk is.

Een **actor** is een orgaan dat een rol speelt op een beleidsterrein en de bevoegdheid heeft tot het zelfstandig verrichten van handelingen op grond van attributie of delegatie. De naam die voor een actor wordt gebruikt komt overeen met de naam uit de actorenbeschrijving in het hoofdstuk Actoren. In dit BSD is er slechts één actor, nl. de Onderwijsraad.

Een **handeling** is een complex van activiteiten gericht op het totstandbrengen van een product, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Een actor kan handelingen via mandatering door organisatieonderdelen of -leden laten verrichten. De handelingen zijn in principe positief geformuleerd. Dat wil zeggen dat bij een handeling als 'het vaststellen van een regeling' ook 'het intrekken van een regeling' inbegrepen wordt geacht.

De **grondslag** of bron geeft de wet of de regeling krachtens de wet waarop een handeling is gebaseerd. Een groot aantal aangetroffen gelijksoortige grondslagen is soms samengevat of tot een keuze beperkt. Niet alle handelingen zijn gebaseerd op een grondslag. Dan is de beschrijving van de handeling ontleend aan de literatuur of bronnen. Voor enkele (algemene) handelingen is geen grondslag of bron aangetroffen.

De **periode** geeft aan wanneer een handeling is uitgevoerd. Hoewel het institutioneel onderzoek zich beperkt tot de periode 1980-2003 zijn handelingen waarvan de grondslag een vroegere startdatum doet vermoeden niet voorzien van een eerder gelegen jaartal. Als een handeling nog niet is beëindigd, is achter het eerste jaartal alleen een streepje gezet (bijvoorbeeld: 1997-). Deze handelingen waren bij het afsluiten van het onderzoek nog niet beëindigd. Onderhoud aan de selectielijst zal eventuele eindjaren moeten achterhalen.

Het **product** vormt het resultaat van de handeling.

Soms was het noodzakelijk bepaalde velden in de gegevensblokken te verduidelijken met een **opmerking** of toelichting.

De **waardering** geeft aan welke selectiebeslissing genomen moet worden ten aanzien van de neerslag van de handeling. Zie hiervoor hoofdstuk 4.

De **handelingennummers** die in deze selectielijst worden gebruikt zijn gebaseerd op de handelingennummers uit het Structuurplan Documentaire Informatievoorziening. Het Structuurplan Documentaire Informatievoorziening was ten tijde van het opstellen van deze selectielijst in een vergevorderd stadium, er werd feitelijk al mee gewerkt. Er is toen voor gekozen om de nummering van de selectielijst aan te passen aan de nummering van het Structuurplan Documentaire Informatievoorziening.

6. Selectielijst van de Onderwijsraad

Advisering, periode 1980 t/m 1996

BSD-nr. **999/049**
Handeling Het adviseren aan de betrokken minister over hoofdlijnen van het beleid en de wet- en regelgeving op het gebied van het onderwijs
Grondslag Wet van 21-2-1919, *houdende instelling van eenen Onderwijsraad*, art. 4 (Stb. 1919, 49 zoals gewijzigd Stb. 1952, 355 / Stb. 1958, 45 / Stb. 1967, 386 / Stb. 1983, 727 / Stb. 1986, 273 / Stb. 1992, 337 / ingetrokken per 1-1-1997)
Periode 1980 - 1996
Product (brief)advies, rapport
Waardering B (1)

BSD-nr. **999/050**
Handeling Het adviseren aan de betrokken minister over specifieke zaken die het onderwijs betreffen
Grondslag Wet van 21-2-1919, *houdende instelling van eenen Onderwijsraad*, art. 4 (Stb. 1919, 49 zoals gewijzigd Stb. 1952, 355 / Stb. 1958, 45 / Stb. 1967, 386 / Stb. 1983, 727 / Stb. 1986, 273 / Stb. 1992, 337 / ingetrokken per 1-1-1997)
Periode 1980 - 1996
Product (brief)advies, rapport
Opmerking Adviesverlening over de kwaliteit van het onderwijs en het toezicht
Waardering B (1)

Advisering, vanaf 1997

BSD-nr. **999/001**
Handeling Het (al dan niet samen met andere adviescolleges) adviseren aan de regering en de beide Kamers der Staten-Generaal over hoofdlijnen van het beleid en de wetgeving op het terrein van het onderwijs
Grondslag Wet op de Onderwijsraad (Stb. 1997, 220), art. 2, lid 1a
Kaderwet adviescolleges (Stb.1996, 378), art. 23
Periode 1997-
Product (brief)advies, rapport
Opmerking Adviezen worden in raadscommissies voorbereid en in plenaire vergadering vastgesteld. Genoemde activiteiten maken deel uit van deze handeling
Waardering B (1)

BSD-nr. **999/002**
Handeling Het (al dan niet samen met andere adviescolleges) adviseren aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij over de toepassing van wetten, algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen op het terrein van het onderwijs
Grondslag Wet op de Onderwijsraad (Stb. 1997, 220), art. 2, lid 1b
Kaderwet adviescolleges (Stb.1996, 378), art. 23

Periode 1997-
Product (brief)advies, rapport
Opmerking Adviezen worden in raadscommissies voorbereid en in plenaire vergadering vastgesteld. Genoemde activiteiten maken deel uit van deze handeling
Waardering B (1)

BSD-nr. 999/003

Handeling Het adviseren aan gemeentebesturen in de bij de wet genoemde gevallen over aangelegenheden die het gemeentelijke onderwijsbeleid betreffen
Grondslag Wet op de Onderwijsraad (Stb. 1997, 220), art. 2, lid 2
Periode 1997-
Product (brief)advies, rapport
Opmerking Advisering betreft huisvesting, onderwijsachterstandenbeleid, onderwijs in allochtone levende talen en schoolbegeleiding.
Adviezen worden in raadscommissies voorbereid en in plenaire vergadering vastgesteld. Genoemde activiteiten maken deel uit van deze handeling
Waardering B (1)

Overige producten van de Onderwijsraad

BSD-nr. 999/004

Handeling Het opstellen van verkenningen waarin langetermijnvisies op bepaalde ontwikkelingen in het onderwijs worden gegeven
Grondslag Notitie producten van de Onderwijsraad, blz. VII/2
Kaderwet adviescolleges (Stb.1996, 378), art. 20/ Reglement van orde, art. 11
Periode 1997-
Product rapport
Opmerking Verkenningen worden in raadscommissies voorbereid en in plenaire vergadering vastgesteld
Waardering B (1)

BSD-nr. 999/017

Handeling Het verrichten van (achtergrond)studies/ het opstellen van werkdocumenten op het gebied van het onderwijs
Grondslag Notitie producten van de Onderwijsraad, blz. VII/3
Periode 1997-
Product rapport
Opmerking Studies zijn wetenschappelijke analyses van bepaalde thema's of probleemgebieden. Werkdocumenten zijn vooral beschrijvend dan wel inventariserend van karakter en behoeven niet direct de noodzakelijke wetenschappelijke status te bevatten.
Achtergrondstudies en werkdocumenten hebben een rechtstreekse relatie met de uit te brengen adviezen
Waardering B (1)

Algemene handelingen, vanaf 1980

BSD-nr. 999/005

Handeling Het verstrekken van informatie aan individuele burgers, bedrijven en instellingen en

	overheidsorganen betreffende aangelegenheden op het terrein van de Onderwijsraad
Grondslag	
Periode	1980-
Product	brief
Opmerking	heeft betrekking op burgerbrieven
Waardering	V 5 jaar
BSD-nr.	999/006
Handeling	Het (mede) voorbereiden van, deelnemen aan en rapporteren over congressen, symposia, workshops etc.
Grondslag	jaarverslag Onderwijsraad 2001, pag. 11 en 13
Periode	1980-
Product	brief, rapport
Opmerking	
Waardering	V 5 jaar
BSD-nr.	999/007
Handeling	Het voorbereiden van en deelnemen aan vergaderingen en bijeenkomsten in het kader van de door de Onderwijsraad uit te brengen adviezen
Grondslag	Kaderwet adviescolleges (Stb. 1996, 378), art. 20
Periode	1980-
Product	agenda, notulen
Opmerking	
Waardering	B (1)
BSD-nr.	999/037
Handeling	Het opstellen van het jaarlijkse werkprogramma
Grondslag	Kaderwet adviescolleges (Stb. 1996, 378), art. 26/ Reglement van Orde, art. 5
Periode	1945-
Product	
Opmerking	Ieder jaar dient de Onderwijsraad, in overleg met de minister, een werkprogramma op te stellen met onderwerpen waarover geadviseerd zal worden. Het programma geeft een globaal beeld van de onderwerpen die aan de orde zullen komen; in de loop van het jaar worden de adviesvraag en tijdsplanning verder gepreciseerd
Waardering	V 5 jaar
BSD-nr.	999/039
Handeling	Het opstellen van evaluatieverslagen
Grondslag	Kaderwet adviescolleges (Stb. 1996, 378), art. 28 lid 2/Reglement van Orde, art. 7
Periode	1945-
Product	verslag
Opmerking	Iedere vier jaar dient de Onderwijsraad, op verzoek van de minister, een evaluatieverslag op te stellen waarin de Onderwijsraad aandacht besteedt aan zijn taakvervulling
Waardering	B (2)
BSD-nr.	999/040
Handeling	Het opstellen van jaarverslagen
Grondslag	Kaderwet adviescolleges (Stb. 1996, 378), art. 28 lid 1/Reglement van Orde, art. 6
Periode	1945-

Product verslag
Opmerking leder jaar dient de Onderwijsraad een verslag vast te stellen van zijn werkzaamheden in het voorafgaande kalenderjaar
Waardering B (3)

BSD-nr. 999/041
Handeling Het voeren van overleg met voorzitters en secretarissen van andere adviesorganen
Grondslag Kaderwet adviescolleges (Stb.1996, 378), art. 23
Periode 1980-
Product agenda, notulen
Opmerking
Waardering V 5 jaar

7. Bronnen

Wet- en regelgeving

- *Wet afschaffing adviesverplichtingen* (Wet van 10 juli 1995 tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht en andere wetten in verband met de afschaffing van de verplichtingen om advies te vragen over algemene beleidsvoornemens van de rijksoverheid, waaronder regelgeving en het stellen van een dwingende termijn aan advisering, Stb. 1995, 355)
- *Herzieningenwet adviesstelsel* (Stb.1996, 377)
- *Kaderwet adviescolleges* (Stb.1996, 378)
- *Wet van den 21 Februari 1919, houdende instelling van eenen Onderwijsraad* (Stb. 1919, 49 zoals gewijzigd Stb. 1952, 355 / Stb. 1958, 45 / Stb. 1967, 386 / Stb. 1983, 727 / Stb. 1986, 273 / Stb. 1992, 337 / ingetrokken per 1-1-1997)
- *Wet op de Onderwijsraad* (Stb. 1997, 220)

Overige bronnen

- *Reglement van Orde, gedragscode en persprotocol (Onderwijsraad)*, laatste wijziging 1-1-2002
- *Notitie producten van de Onderwijsraad*, laatste wijziging 1-1-2002
- *Jaarverslagen van de Onderwijsraad*, jaargangen 1994 t/m 2001
- *Werkprogramma van de Onderwijsraad*, 2002
- *ONDER 'WIJZEN', vijfenzeventig jaar Onderwijsraad (1919-1994)*, Willem van der Ham, februari 1994 (publicatie van de Onderwijsraad)